

การบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุ

สำหรับส่วนราชการและหน่วยงานผู้ใช้ที่ราชพัสดุ

หัวข้อการบรรยาย

---

๑. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับที่ราชพัสดุ

๒. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ราชพัสดุ

๓. ความหมายของผู้ขอใช้ / ผู้ใช้ที่ราชพัสดุ ตามกฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๔๕

๔. หลักเกณฑ์การขอใช้ที่ราชพัสดุ

๕. เกณฑ์มาตรฐานการใช้ที่ราชพัสดุ

๖. หน้าที่ของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ

๗. ปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ

๘. การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ

๙. การดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวกับที่ราชพัสดุ

๑๐. การพิสูจน์สิทธิการครอบครองในที่ดินของรัฐ

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับที่ราชพัสดุ

ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ตาม ปพพ.มาตรา ๑๓๐๔

(๑) ที่ดินรกร้างว่างเปล่า

กระทรวงมหาดไทย
และกรมที่ดิน
ตามประมวล
กฎหมายที่ดิน

กรมป่าไม้ หรือ
กรมอุทยานแห่งชาติ
สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
ตามกฎหมายป่าไม้
และป่าสงวนแห่งชาติ

(๒) ที่ดินพลเมืองใช้ร่วมกัน

กระทรวงมหาดไทย
และกรมที่ดิน
ตามประมวล
กฎหมายที่ดิน

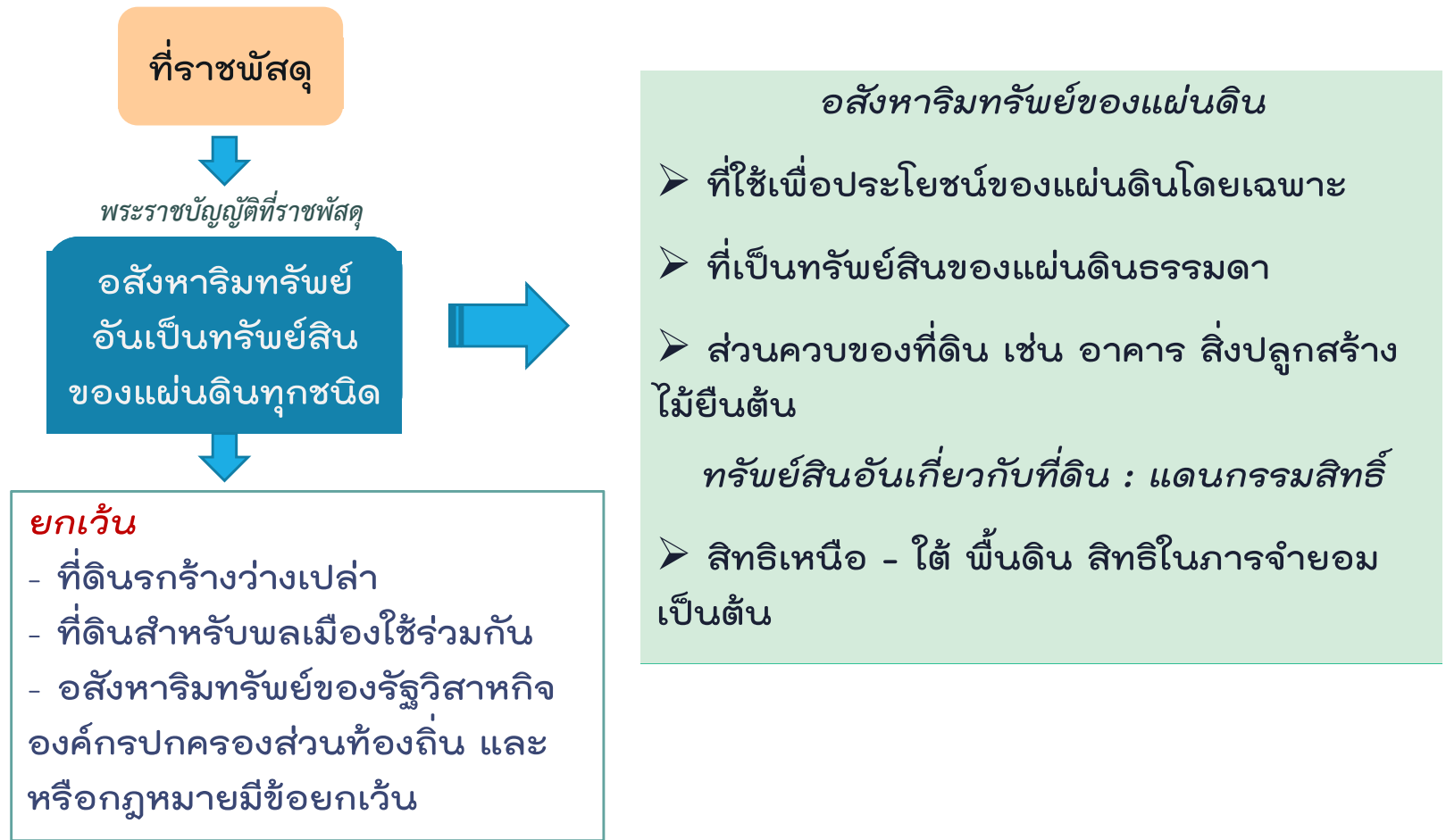
กรมขนส่งทางน้ำฯ ตาม
พ.ร.บ.การเดินเรือใน
น่านน้ำไทย พ.ศ.๒๔๕๖

กำนัน และอำเภอท้องที่ ตาม
พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่
พ.ศ. ๒๔๕๗

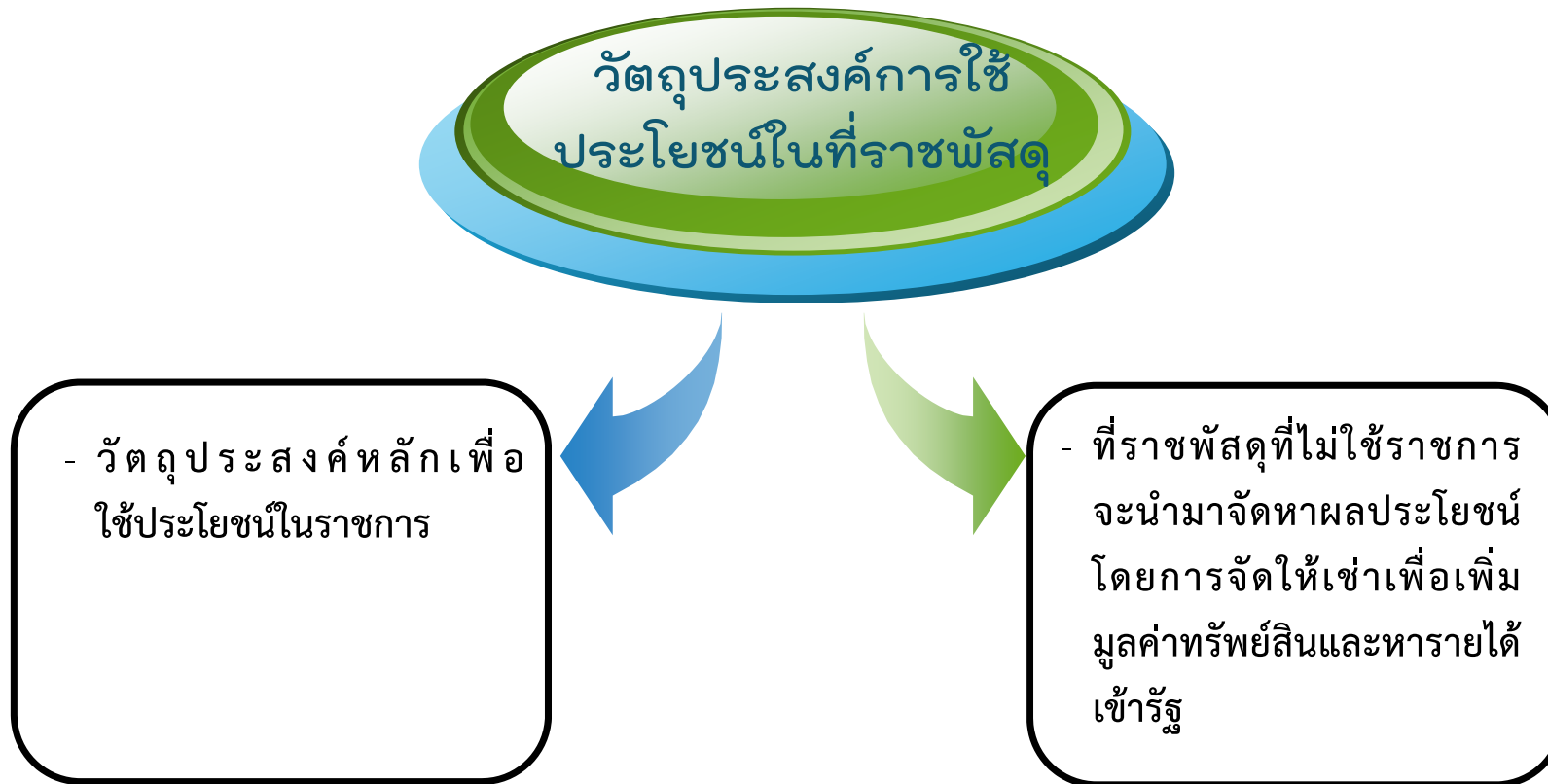
(๓) ที่ดินใช้เพื่อแผ่นดินโดยเฉพาะ

ที่ราชพัสดุ กระทรวงการคลัง
ตาม พ.ร.บ.ที่ราชพัสดุ พ.ศ.๒๕๑๘

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับที่ราชพัสดุ

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับที่ราชพัสดุ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ราชพัสดุ

กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๔๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

การปกครอง ดูแล บำรุงรักษาที่ราชพัสดุ

การใช้ที่ราชพัสดุ

การจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุ

การส่งคืนที่ราชพัสดุ

กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุที่มีใช้ที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินโดยเฉพาะ พ.ศ. ๒๕๕๐

การโอนคืนให้เจ้าของหรือทายาท

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗

การจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ

การจัดสวัสดิการในเชิงธุรกิจ

ความหมายของผู้ขอใช้ / ผู้ใช้ที่ราชพัสดุ ตามกฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๔๕

ผู้ขอใช้ / ผู้ใช้ที่ราชพัสดุ

คำนิยามของผู้ขอใช้ / ผู้ใช้ที่ราชพัสดุ

กระทรวง ทบวง กรม

หมายถึง ส่วนราชการตาม พ.ร.บ.ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เช่น กระทรวงกลาโหม สำนักนายกรัฐมนตรี กรมสรรพากร ฯลฯ

องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น

หมายถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

หน่วยงานของรัฐ

หมายถึง หน่วยงานหรือองค์กรอิสระที่เกิดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เช่น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ฯลฯ

คำนิยามของผู้ขอใช้ / ผู้ใช้ที่ราชพัสดุ

องค์กรอื่นของรัฐ

หมายถึง องค์กรหรือหน่วยงานนอกเหนือจากส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ และมีบทบัญญัติกฎหมายจัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะ เช่น สถาบันพระปกเกล้า กองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ(สสส.) สำนักงาน คปภ. ฯลฯ

รัฐวิสาหกิจที่เป็น นิติบุคคลที่มีสิทธิใช้ ที่ราชพัสดุตามกฎหมาย

หมายถึง รัฐวิสาหกิจที่ปกครองดูแลหรือใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุก่อนวันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ และได้ทำความตกลงเกี่ยวกับการใช้ที่ราชพัสดุกับกรมธนารักษ์ตามกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๔๕ แล้ว

สิทธิการใช้ที่ราชพัสดุของผู้ขอใช้ / ผู้ใช้ที่ราชพัสดุ

หน่วยงาน	สิทธิการใช้ที่ราชพัสดุ ในทางราชการ		หมายเหตุ
	ใช้	เช่า	
๑. กระทรวง ทบวง กรม	✓		
๒. หน่วยงานของรัฐ	✓		
๓. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	✓		
๔. องค์การอื่นของรัฐ	✓	✓	ขึ้นอยู่กับพิจารณาของ คณะกรรมการที่ราชพัสดุ
๕. รัฐวิสาหกิจ			
๕.๑ รัฐวิสาหกิจใช้ประโยชน์ก่อน กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๑๙ และทำความตกลงตามกฎหมายกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๔๕ แล้ว	✓		
๕.๒ รัฐวิสาหกิจอื่นนอกเหนือจาก ๕.๑		✓	

หลักเกณฑ์การขอใช้ที่ราชพัสดุ

ขอใช้ได้เฉพาะเพื่อประโยชน์ในทางราชการเท่านั้น

กทม.

ยื่นคำขอใช้และเหตุผล
ความจำเป็นต่อกรมธนารักษ์

*** กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๑๔ ***

จังหวัดอื่น

ยื่นคำขอใช้และเหตุผล
ความจำเป็นต่อสำนักงาน
ธนารักษ์พื้นที่โดยต้องได้รับ
ความยินยอมจากผู้ว่าราชการ
จังหวัด

*** กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๑๔ ***

หมายเหตุ

- ผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุจะเข้าใช้ประโยชน์ได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากกรมธนารักษ์แล้ว
- กรณีองค์กรอื่นของรัฐขอใช้ต้องนำเสนอ กกก.ที่ราชพัสดุพิจารณาว่าจะให้ใช้หรือให้เช่า

เอกสารประกอบการยื่นคำขอ

๑. แบบขอใช้ที่ราชพัสดุ (แบบ ทบ.๔) ลงนามโดยหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง ทบวง กรม หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากหัวหน้าส่วนราชการดังกล่าว
๒. รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุที่ขอใช้
๓. เอกสารการได้รับอนุมัติงบประมาณหรือคำขอตั้งงบประมาณของโครงการที่ประสงค์จะใช้ที่ราชพัสดุ
๔. แผนผังแสดงการใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุแปลงที่มีการขอใช้ทั้งแปลงและแสดงการใช้ประโยชน์บริเวณใกล้เคียง
๕. แผนผังแสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินเฉพาะบริเวณที่ขอใช้แสดงรายการอาคารสิ่งปลูกสร้างในที่ดิน โดยมีมาตราส่วนถูกต้องตามหลักวิชาการและมีผู้ทรงคุณวุฒิรับรอง
๖. แผนที่สังเขปแสดงที่ตั้งที่ราชพัสดุและระยะห่างจากสถานที่สำคัญของจังหวัด
๗. สำเนาหนังสือแสดงความยินยอมจากส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุนั้นอยู่ก่อน (เฉพาะกรณีที่ราชพัสดุที่ขอใช้มีส่วนราชการอื่นครอบครองใช้ประโยชน์อยู่ก่อนแล้ว)
๘. วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานหรือการประกอบกิจการ เอกสารที่แสดงฐานะทางการเงิน รายได้ และผลประกอบการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย้อนหลัง ๓ ปี (เฉพาะกรณีผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุเป็นองค์กรอื่นของรัฐ)

เกณฑ์มาตรฐานการใช้ที่ราชพัสดุ

เกณฑ์มาตรฐาน

รายการ

ที่ทำการ

ประเภท

- การขอใช้ที่ดินราชพัสดุ
- การขอใช้อาคารราชพัสดุ

มาตรฐานการใช้

เนื้อที่ไม่เกิน ๑ ไร่

เนื้อที่ไม่เกิน ๑๐ ตรม./คน

หมายเหตุ

ที่ทำการ หมายถึง สถานที่ทำงาน เช่น อาคารที่ทำการ ห้องสมุดประชาชน ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น

เกณฑ์มาตรฐานการใช้ที่ราชพัสดุ

เกณฑ์มาตรฐาน	รายการ	ประเภท	มาตรฐานการใช้
	บ้านพักข้าราชการ	<ul style="list-style-type: none"> ■ ประเภทบริหาร ระดับต้นและระดับสูง ■ ประเภทวิชาการ ระดับทรงคุณวุฒิ 	บ้านเดี่ยวเนื้อที่ไม่เกิน ๒๐๐ ตรว.
		<ul style="list-style-type: none"> ■ ประเภทอำนวยการ ระดับต้นและระดับสูง ■ ประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการพิเศษและระดับเชี่ยวชาญ ■ ประเภททั่วไป ระดับทักษะพิเศษ 	บ้านเดี่ยวเนื้อที่ไม่เกิน ๑๕๐ ตรว.
		<ul style="list-style-type: none"> ■ ประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการ ■ ประเภททั่วไป ระดับชำนาญงานและระดับอาวุโส 	บ้านเดี่ยวเนื้อที่ไม่เกิน ๑๐๐ ตรว.
		<ul style="list-style-type: none"> ■ ประเภทวิชาการ ระดับปฏิบัติการ ■ ประเภททั่วไป ระดับปฏิบัติงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - บ้านแฝดเนื้อที่ไม่เกิน ๕๐ ตรว. - อาคารชุดพักอาศัย ๑๘ หน่วยใช้เนื้อที่ไม่เกิน ๔๕๐ ตรว. - อาคารชุดพักอาศัย ๓๐ หน่วยใช้เนื้อที่ไม่เกิน ๖๕๐ ตรว.

เกณฑ์มาตรฐานการใช้ที่ราชพัสดุ

	รายการ	กิจการ	ลักษณะการดำเนินการ
เกณฑ์มาตรฐาน	กิจการ สาธารณูปโภค	ถนน	<ul style="list-style-type: none"> ■ การขยายความกว้างหรือความยาว การปรับปรุง ซ่อมแซมถนนที่มีอยู่เดิม ในที่ราชพัสดุหรือถนนในเขตคันคลองชลประทาน ■ การตัดถนนใหม่ในที่ราชพัสดุ เชื่อมระหว่างถนนสาธารณะกับถนนสาธารณะ ■ การตัดถนนใหม่ในที่ราชพัสดุ เชื่อมระหว่างทางหรือถนนภายในที่ราชพัสดุ ที่มีอยู่เดิม
		ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ การระบายน้ำ การสื่อสาร	<ul style="list-style-type: none"> ■ การปักเสา พาดสายไฟฟ้า หรือปรับปรุงซ่อมแซมเสาหรือสายไฟฟ้า ■ การวางหรือปรับปรุง ซ่อมแซมท่อประปา ท่อระบายน้ำ ■ การวางหรือปรับปรุง ซ่อมแซมสายโทรศัพท์ หรือสายส่งระบบการสื่อสาร

เกณฑ์มาตรฐานการใช้ที่ราชพัสดุ

	รายการ	ประเภท	มาตรฐานการใช้
เกณฑ์มาตรฐาน	การจัดสร้าง สาธารณูปการ	■ สวนสาธารณะ	เนื้อที่ไม่เกิน ๑๐ ไร่
		■ สนามกีฬา ลานกีฬา	เนื้อที่ไม่เกิน ๓ ไร่
		■ การก่อสร้างศาลาที่พักริมทาง ป้อมยาม ป้อมตำรวจ ศูนย์บริการข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยว หรือการดำเนินการในลักษณะเดียวกันในที่ราชพัสดุที่อยู่ในเขตทางหรือเขตชลประทาน	ให้ใช้ที่ราชพัสดุจำนวนเนื้อที่ตามความจำเป็น
		■ การติดตั้งป้ายบอกทางหรือป้ายประชาสัมพันธ์ของทางราชการในที่ราชพัสดุที่อยู่ในเขตทางหรือเขตชลประทาน	ให้ใช้ที่ราชพัสดุจำนวนเนื้อที่ตามความจำเป็น

หน้าที่ของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ - ด้านการปกครองดูแลบำรุงรักษาที่ราชพัสดุ

การดำเนินการด้านทะเบียนที่ราชพัสดุ

เมื่อได้มาซึ่งที่ราชพัสดุ

เมื่อปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นที่ราชพัสดุ

สำรวจรายการที่ดินและ
อาคารสิ่งปลูกสร้าง
ขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุ

ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้มาหรือ
ปลูกสร้างแล้วเสร็จ

กทม. - ยื่นกรมธนารักษ์
จังหวัดอื่น - ยื่นต่อสำนักงานธนารักษ์พื้นที่

เอกสารที่ใช้ประกอบการนำส่งขึ้นทะเบียน

๑. แบบฟอร์มการนำส่งขึ้นทะเบียนในแต่ละกรณี ได้แก่ แบบสำรวจรายการที่ดินขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุ (แบบ ทร. ๐๓) แบบสำรวจรายการอาคาร/สิ่งปลูกสร้างขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุ (แบบ ทร. ๐๔) แบบสำรวจรายการอาคาร/สิ่งปลูกสร้างของรัฐที่ปลูกอยู่บนที่ดินที่มีใช้ที่ราชพัสดุ (แบบ ทร. ๐๕)
๒. เอกสารหลักฐานการได้มา หรือหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์หรือเอกสารหลักฐานแสดงการได้รับงบประมาณหรือบริจาค
๓. แผนที่สังเขปแสดงที่ตั้งที่ดินและหรืออาคารสิ่งปลูกสร้าง
๔. หลักฐานการอนุญาตให้ใช้/ให้เช่าที่ดิน (กรณีเป็นอาคาร/สิ่งปลูกสร้างของรัฐที่ปลูกอยู่บนที่ดินที่มีใช้ที่ราชพัสดุ) (ถ้ามี)

หน้าที่ของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ - ด้านการปกครองดูแลบำรุงรักษาที่ราชพัสดุ

การดำเนินการด้านทะเบียนที่ราชพัสดุ (ต่อ)

กรณีตัดแปลงหรือต่อเติมอาคารที่มีมูลค่าของการ
ตัดแปลงหรือต่อเติมไม่ต่ำกว่า ๑ ล้านบาท

แจ้งให้กรมธนารักษ์ทราบ
เพื่อปรับปรุงแก้ไขทะเบียน
ที่ราชพัสดุให้เป็นปัจจุบัน

ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ตัดแปลงหรือ
ต่อเติมแล้วเสร็จ

กทม. - ยื่นกรมธนารักษ์
จังหวัดอื่น - ยื่นต่อสำนักงานธนารักษ์พื้นที่

เอกสารที่ใช้ประกอบการดำเนินการ

แบบสำรวจรายการอาคาร/สิ่งปลูกสร้างขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุ (แบบ ทร. ๐๔) หรือ แบบสำรวจรายการอาคาร/สิ่งปลูกสร้างของรัฐที่ปลูกอยู่บนที่ดินที่มีใช้ที่ราชพัสดุ (แบบ ทร. ๐๕) (แล้วแต่กรณี)

หน้าที่ของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ - ด้านการปกครองดูแลบำรุงรักษาที่ราชพัสดุ

การป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ (มติ ครม. เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๗)

- ต้องตรวจสอบดูแลเพื่อป้องกันการบุกรุก
- หากมีการบุกรุกให้ประสานกับกรมธนารักษ์เพื่อวางแผนและดำเนินการแก้ไขปัญหอย่างใกล้ชิด
- กรณีปล่อยปละละเลยให้มีการบุกรุก ต้องรับผิดชอบในการดำเนินการให้ผู้บุกรุกออกจากพื้นที่ก่อนส่งคืน
- ให้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อรับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับที่ราชพัสดุ
- ในการส่งมอบรับมอบงานในหน้าที่เมื่อมีการแต่งตั้งโยกย้าย ให้มีการส่งมอบรับมอบที่ราชพัสดุในความครอบครองใช้ประโยชน์ด้วย
- ในการพิจารณาความดีความชอบ ให้ผู้ใช้ที่ราชพัสดุนำผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับที่ราชพัสดุของเจ้าหน้าที่ไปเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งในการพิจารณาความดีความชอบด้วย
- ให้ก่อสร้างรั้วเฉพาะที่ดินราชพัสดุแปลงที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องป้องกันการบุกรุก โดยควรมีลักษณะชั่วคราวและประหยัด กรณีไม่ได้สร้างรั้วให้จัดเจ้าหน้าที่ตรวจแนวเขตที่ดินอยู่เสมอ
- กรณีเลิกใช้ประโยชน์ให้รับส่งคืนให้กรมธนารักษ์ หากปล่อยทิ้งว่างจนเกิดการบุกรุก กรมธนารักษ์จะรายงานหัวหน้าหน่วยงานผู้ใช้เพื่อดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ที่ปล่อยปละละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ราชพัสดุ
- จัดทำแผนการใช้ที่ราชพัสดุในแต่ละปีส่งให้กรมธนารักษ์เพื่อประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับการใช้ที่ราชพัสดุว่ามีความเหมาะสมเพียงใด

หน้าที่ของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ - ด้านการปกครองดูแลบำรุงรักษาที่ราชพัสดุ

การป้องกันและแก้ไขปัญหการบุกรุกที่ราชพัสดุ (ต่อ)

ต้องควบคุมดูแลมิให้ราษฎรบุกรุกเข้าถือครองที่ราชพัสดุ หากตรวจสอบพบให้แจ้งผู้บุกรุกออกจากพื้นที่ภายในกำหนดเวลา

กรณีผู้บุกรุกไม่ยินยอมปฏิบัติตามให้ดำเนินการดังนี้

ร้องทุกข์กล่าวโทษทางอาญาต่อพนักงานสอบสวนเจ้าของท้องที่ซึ่งที่ราชพัสดุนั้นตั้งอยู่

แจ้งกรมธนารักษ์ทราบเพื่อพิจารณาฐานะทางคดีและขึ้นทะเบียนรายชื่อผู้บุกรุกที่ขาดสิทธิซึ่งพึงมีพึงได้จากการจัดที่ดินให้แก่ประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนตามนโยบายของรัฐบาล

รายงานผลคดีให้กรมธนารักษ์ทราบทุกกระยะ

หน้าที่ของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ - ด้านการใช้ที่ราชพัสดุ

การใช้ที่ราชพัสดุ

- เข้าทำประโยชน์ในที่ราชพัสดุตามวัตถุประสงค์ที่ขออนุญาตให้ครบถ้วนภายในกำหนด ๒ ปี นับแต่วันที่ได้รับอนุญาต
- ปฏิบัติตามเงื่อนไขการใช้ที่ราชพัสดุที่กรมธนารักษ์กำหนดให้ครบถ้วน
- ดูแลและบำรุงรักษาที่ราชพัสดุเสมือนด้วย “วิญญูชนพึงสงวนทรัพย์สินของตนเอง” และอนุญาตให้ผู้แทนของกรมธนารักษ์เข้าตรวจสอบสภาพที่ราชพัสดุที่ได้รับอนุญาตให้ใช้หรือครอบครองเป็นครั้งคราวในระยะเวลาอันควร
- **ห้าม** นำที่ราชพัสดุที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในทางราชการไปจัดหาประโยชน์ไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น เว้นแต่ ได้รับอนุญาตจากกรมธนารักษ์
- จัดทำรายงานเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุที่อยู่ในความครอบครองหรือใช้ประโยชน์ต่อกรมธนารักษ์ภายในเดือนสิงหาคมของทุกปีตามแบบที่กรมธนารักษ์กำหนด
- ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครองดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๔๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตลอดจนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับมาตรการแก้ไขปัญหาค่าเช่าที่ราชพัสดุตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่ นร ๐๕๐๕/ว ๑๐๙ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๗ อย่างเคร่งครัด

หน้าที่ของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ - ด้านการใช้ที่ราชพัสดุ

การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุ

- กรณีที่ผู้ใช้ที่ราชพัสดุต้องการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ในทางราชการเป็นอย่างอื่นนอกจากที่ได้รับอนุญาตไว้เดิม ต้องมีหนังสือแจ้งขอเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ต่อกรมธนารักษ์ ซึ่งลงนามโดยหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง ทบวง กรม หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากส่วนราชการดังกล่าว พร้อมแจ้งเหตุผลความจำเป็นให้ชัดเจน
- ใน กทม.ยื่นขอเปลี่ยนแปลงต่อกรมธนารักษ์ / ในจังหวัดอื่นยื่นต่อสำนักงานธนารักษ์พื้นที่
- เอกสารหลักฐานประกอบการขอเปลี่ยนแปลง ได้แก่
  - หนังสือแจ้งขอเปลี่ยนแปลงซึ่งลงนามโดยหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง ทบวง กรม
  - รายละเอียดโครงการใช้ประโยชน์ที่ขอเปลี่ยนแปลง
  - เอกสารการได้รับอนุมัติงบประมาณหรือคำขอตั้งงบประมาณ
  - แผนผังแสดงการใช้ประโยชน์ที่อนุญาตให้ใช้เดิมและบริเวณที่ขอเปลี่ยนแปลง

หน้าที่ของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ - ด้านการใช้ที่ราชพัสดุ

การใช้ที่ราชพัสดุที่ได้มาโดยการบริจาคตามวัตถุประสงค์ของผู้ยกให้

เมื่อได้รับบริจาคที่ดินจากเอกชนโดยมีเงื่อนไขให้
เข้าใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของการบริจาค

เข้าใช้ประโยชน์
ตามวัตถุประสงค์
ของผู้ยกให้

เข้าใช้ประโยชน์ตาม
วัตถุประสงค์ภายใน
ระยะเวลาที่ผู้ยกให้กำหนด

เข้าใช้ประโยชน์
ภายใน ๕ ปีนับแต่
วันที่ยกให้

กรณีไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด / วัตถุประสงค์
จะเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ต่างจากวัตถุประสงค์ของผู้ยกให้

ทำความตกลงกับผู้ยกให้หรือทายาท
ก่อนครบกำหนดเวลาที่ผู้ยกให้กำหนด
หรือก่อนครบกำหนด ๕ ปี

กรณีผู้ยกให้หรือทายาท
ไม่ยินยอมและล่วงเลยเวลา
ที่กำหนดแล้ว

กรณีไม่ดำเนินการ

ผู้ใช้ที่ราชพัสดุมีหน้าที่ต้องแจ้งกรมธนารักษ์ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่
ครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว เพื่อที่กรมธนารักษ์จะได้แจ้งให้ผู้ยกให้
หรือทายาทมายื่นเรื่องขอรับที่ราชพัสดุดังกล่าวคืนต่อไป

หมายเหตุ ในการรับบริจาคที่ดินจากเอกชน คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๕๐
ให้ทุกส่วนราชการถือปฏิบัติว่า ในการรับบริจาคที่ดินจากเอกชนเพื่อใช้ประโยชน์ในทางราชการนั้น หาก
ส่วนราชการใดไม่มีแผนงานหรือโครงการที่ชัดเจนรองรับการใช้ประโยชน์ในที่ดินตามวัตถุประสงค์ของผู้ที่
แสดงความประสงค์จะยกที่ดินให้แก่ทางราชการ ส่วนราชการนั้น ๆ ไม่ควรรับบริจาคที่ดินดังกล่าวไว้ตั้งแต่ต้น
เนื่องจากจะเป็นปัญหาในภายหลัง หากทางราชการมิได้เข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นจริง และผู้ยกให้หรือ
ทายาทได้แจ้งความประสงค์ขอที่ดินคืน

หน้าที่ของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ - ด้านการใช้ที่ราชพัสดุ

การตัดฟันต้นไม้ ขุดดิน ถมดิน หรือดำเนินการใด ๆ ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพของที่ราชพัสดุ

- การดำเนินการที่มีลักษณะที่เป็นการทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสภาพที่ราชพัสดุจะต้องได้รับอนุญาตจากกรมธนารักษ์ก่อน
- ใน กทม.ยื่นขอเปลี่ยนแปลงต่อกรมธนารักษ์ / ในจังหวัดอื่นยื่นต่อสำนักงานธนารักษ์พื้นที่

ข้อยกเว้นที่ไม่ต้องขออนุญาตกรมธนารักษ์

ต้องเป็นกรณีการกระทำเพื่อบำรุงรักษาที่ราชพัสดุเสมือนเช่นวิญญูชนจะพึงดำเนินการในทรัพย์สินของตนเอง ดังนี้

- การขุดดินในที่ราชพัสดุเพื่อปรับปรุงสภาพการใช้ที่ราชพัสดุ เช่น การขุดบ่อ ขุดสระ ปรับปรุงถนนภายใน การปรับสภาพพื้นดิน เป็นต้น
- การตัดฟันต้นไม้ในที่ราชพัสดุตามความจำเป็น เช่น เพื่อปลูกสร้างอาคารใหม่ ต้นไม้กีดขวางสายไฟฟ้าหรืออาจจะโคนล้มเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การตัดฟันต้นไม้ขนาดเล็กเพื่อประโยชน์ในการทำนุบำรุงรักษาที่ราชพัสดุ เป็นต้น

หน้าที่ของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ - ด้านการใช้ที่ราชพัสดุ

การรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นที่ราชพัสดุ

ผู้ใช้รื้อถอนตัวเอง

๔ กรณี

๑. สร้างเกิน ๒๕ ปี
๒. ขำรุดใช้ไม่ได้
๓. ความล้มเหลวทางทหาร
๔. สร้างอาคารใหม่ทดแทน

***** เมื่อรื้อถอนแล้วต้องรายงานให้กรมธนารักษ์ /
ธนารักษ์พื้นที่ทราบ *****

ผู้ใช้ต้องขออนุญาต

การรื้อถอนนอกเหนือ ๔ กรณี
ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมธนารักษ์/
ผู้ว่าราชการจังหวัด

เอกสารประกอบการขอรื้อถอน

- แบบแจ้งขอรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่เป็นที่ราชพัสดุ (แบบ ทบ. ๓)
- สำเนาหนังสือแสดงการยินยอมหรือการอนุมัติในการรื้อถอนจาก
หน่วยงานต้นสังกัด

หมายเหตุ อาคารที่มีคุณภาพทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม หรือสถาปัตยกรรมที่ควรอนุรักษ์ หรือมีสภาพที่ยังใช้ประโยชน์ในราชการต่อไปได้ ผู้ใช้ฯต้อง
ตั้งกรรมการไม่น้อยกว่า ๓ คนพิจารณาเหตุผลความจำเป็นก่อนรื้อถอน

หน้าที่ของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ - ด้านการใช้ที่ราชพัสดุ

การดำเนินการเกี่ยวกับวัสดุที่ได้มาจากที่ราชพัสดุ

การจำหน่าย

- ✓ ตั้งคณะกรรมการประเมินราคาวัสดุที่จะจำหน่าย
- ✓ ประมูลขายตามระเบียบพัสดุ
- ✓ นำเงินค่าขายส่งคลังเป็นรายได้ของกรมธนารักษ์

*** กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๒๒

การนำวัสดุไปใช้ประโยชน์

- ✓ ขออนุญาตกรมธนารักษ์/ธนารักษ์พื้นที่
- ✓ ตั้งกรรมการตรวจนับวัสดุ
- ✓ เหลือจากใช้ให้ประมูลขายนำรายได้ส่งคลังเป็นรายได้ของกรมธนารักษ์

*** กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๒๒

หน้าที่ของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ - ด้านการใช้ที่ราชพัสดุ

การนำวัสดุที่ได้มาจากที่ราชพัสดุไปใช้ประโยชน์

- ต้องขออนุญาตกรมธนารักษ์ / ธนารักษ์พื้นที่
- นำไปใช้ประโยชน์ในราชการ ๒ กรณีคือ
  - (๑) สร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่ต้องนำส่งขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุ
  - (๒) การจัดทำวัสดุอุปกรณ์ใช้ประโยชน์ทางราชการ

- ต้องขออนุญาตกรมธนารักษ์ / ธนารักษ์พื้นที่ พร้อมชี้แจงเหตุผลความจำเป็น
- กรมธนารักษ์จะพิจารณาอนุญาตตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ทางราชการจะได้รับเป็นสำคัญ

- ต้องขออนุญาตกรมธนารักษ์ / ธนารักษ์พื้นที่ โดยชี้แจงเหตุผลความจำเป็นและประโยชน์ที่สาธารณชนพึงจะได้รับ

หน้าที่ของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ - ด้านการใช้ที่ราชพัสดุ

การนำดินที่ได้จากการขุดลอกแหล่งน้ำในที่ราชพัสดุให้กับผู้รับจ้างเพื่อหักเป็นค่าจ้างขุด

- ต้องขออนุญาตกรมธนารักษ์ / ผู้ว่าราชการจังหวัด
- ต้องเป็นการดำเนินการที่อยู่ในเขตทางน้ำชลประทานตาม พรบ.ชลประทานหลวง และเป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันหรือบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดจากปัญหาภัยแล้งหรือน้ำท่วม
- ในการดำเนินการให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อประเมินราคากรวด หิน ดิน ทราย ที่ขุดได้ แล้วนำไปหักกับค่าจ้างดำเนินการ กรณีราคาดินมากกว่าค่าจ้าง เอกชนต้องจ่ายเงินส่วนต่างนำส่งคลังเป็นรายได้ของกรมธนารักษ์

หน้าที่ของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ - ด้านการจัดการประโยชน์ในที่ราชพัสดุ

- ที่ราชพัสดุที่สงวนไว้แต่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ในทางราชการ สามารถนำมาจัดให้เช่าหรือจัดทำสัญญาต่างตอบแทนอื่นเป็นการชั่วคราวได้ ใน ๔ กรณี คือ
  - (๑) การให้เช่าที่ดินเพื่ออยู่อาศัย
  - (๒) การให้เช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรม
  - (๓) การให้เช่าที่ดินเพื่อประโยชน์อย่างอื่น
  - (๔) การให้เช่าอาคารราชพัสดุ
- ต้องขออนุญาตกรมธนารักษ์ โดยผู้ใช้ที่ราชพัสดุต้องให้ความยินยอมให้ดำเนินการจัดให้เช่า

หน้าที่ของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ - ด้านการส่งคืนที่ราชพัสดุ (๘ กรณี)

■ เลิกใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุ

- ไม่ใช่ประโยชน์ตามที่ได้รับอนุญาต
- ใช้ประโยชน์ไม่ครบถ้วน
- ใช้แตกต่างจากที่ได้รับอนุญาต
- เข้าครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต
- ไม่ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด

- มิได้บำรุงรักษาจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย และไม่ดำเนินการแก้ไข โดยไม่มีเหตุผลเมื่อได้รับแจ้งจากกรมธนารักษ์
- กรมธนารักษ์ตรวจสอบรายงานการใช้ที่ราชพัสดุแล้วเห็นว่า มีที่ว่าง / ใช้ประโยชน์ไม่เหมาะสม/ไม่คุ้มค่ากับสภาพทำเลหรือ ภารกิจ และที่ดินสามารถนำมาใช้ประโยชน์ตามนโยบายรัฐบาลและภารกิจอื่นที่เหมาะสมกว่า

- ส่งคืนภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่เลิกใช้ประโยชน์
- ส่งคืนภายใน ๓๐ วันนับแต่
- นับแต่วันที่ครบกำหนด ๒ ปีที่ได้รับอนุญาตให้ใช้หรือครอบครอง
- นับแต่วันที่รับแจ้งจากกรมธนารักษ์ให้ส่งคืนที่ราชพัสดุ
- ส่งคืนภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่รับแจ้งจากกรมธนารักษ์ให้ส่งคืนที่ราชพัสดุ

ข้อพึงระวังเกี่ยวกับกรอบอำนาจหน้าที่ของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ

รายการ	อำนาจหน้าที่	
	ผู้ใช้ที่ราชพัสดุ	กรมธนารักษ์
๑. การอนุญาตให้หน่วยงานอื่นเข้าใช้ที่ราชพัสดุในความครอบครอง	☒	✓ (โดยผู้ใช้ที่ราชพัสดุให้ความยินยอม)
๒. การจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุ	☒	✓ (โดยผู้ใช้ที่ราชพัสดุให้ความยินยอม หรือ ส่งคืนที่ราชพัสดุให้กรมธนารักษ์ดำเนินการจัดให้เช่า)
๓. การจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ	✓ (ถือเป็นการใช้ประโยชน์ในทางราชการ)	
๔. การจัดสวัสดิการในเชิงธุรกิจ	✓ (คณะกรรมการสวัสดิการส่วนราชการผู้ใช้พิจารณาให้จัดสวัสดิการ / หัวหน้าส่วนราชการขออนุญาตต่อกรมธนารักษ์)	✓ (กรมธนารักษ์พิจารณาอนุญาตให้จัดสวัสดิการในเชิงธุรกิจ)

ปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ

ปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ

ปัจจัยภายใน

- ที่สงวนหวงห้ามแปลงใหญ่ ขอบเขตไม่ชัดเจน
- เอกสารการได้มาไม่ครบถ้วนสมบูรณ์
- ส่วนราชการผู้ใช้ และหน่วยงานที่รับผิดชอบปล่อยปละละเลย หรือสนับสนุนให้เกิดการบุกรุก
- ส่วนราชการผู้ใช้ไม่ทราบอาณาเขตที่แน่นอน

ปัจจัยภายนอก

- ภารกิจตามกฎหมายอื่น ที่เกี่ยวข้อง
- สภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๗

จำแนกเป็น

มาตรการที่ผู้ใช้ต้อง
ดำเนินการ

มาตรการที่กรมธนารักษ์
ดำเนินการ

มาตรการที่หน่วยงานอื่น
จะต้องสนับสนุน

มาตรการที่กรมอนุรักษ์ต้องดำเนินการ

มาตรการป้องกันการบุกรุก

สำรวจและตรวจสอบที่ราชพัสดุทั่วประเทศ

จัดหลักสูตรฝึกอบรม จนท.ที่รับผิดชอบงานที่ราชพัสดุของส่วนราชการผู้ใช้

ให้มีการตรวจสอบการใช้ประโยชน์ของผู้ใช้ทุกปี เช่นเดียวกันการตรวจเงินของ สตง. โดยให้มีบทลงโทษด้วย

ปรับปรุงทะเบียนให้มีรายละเอียดสามารถใช้เป็นหลักฐานในการอ้างอิง และส่งมอบรับมอบงานในหน้าที่

มาตรการแก้ไขการบุกรุก

กำหนดพื้นที่ดำเนินการแล้ว ประชาสัมพันธ์ ทำแผนเสนอของบประมาณ ดำเนินการสำรวจทำแผนที่กายภาพ

โต้แย้ง ให้ดำเนินการพิสูจน์สิทธิตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ พ.ศ. ๒๕๔๕ ไม่ต้องโต้แย้งจัดให้เช่าหรือดำเนินคดี

กำกับติดตามผลการดำเนินการตามแผนการแก้ไขปัญหาการบุกรุก

มาตรการที่หน่วยงานอื่นจะต้องสนับสนุน

สำนักงบประมาณ

-สนับสนุนงบประมาณก่อสร้างรั้ว ถนน ปลุกต้นไม้ยืนต้น

การดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวกับที่ราชพัสดุ

อำนาจการดำเนินคดีเกี่ยวกับที่ราชพัสดุ

- กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครองดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ พ.ศ.๒๕๔๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๔๙
  - ข้อ ๑๑ เพื่อประโยชน์ในการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ รวมทั้งการปกครอง ดูแล และบำรุงรักษาที่ราชพัสดุ ให้กรมธนารักษ์มีอำนาจดำเนินการแทนกระทรวงการคลังในเรื่องดังต่อไปนี้
    - (๑) รับโอนอสังหาริมทรัพย์ในนามกระทรวงการคลัง.....
    - (๒) ดำเนินคดีแพ่ง คดีอาญา คดีปกครอง และคดีอื่นๆ เกี่ยวกับที่ราชพัสดุและทรัพย์สินในที่ราชพัสดุ
- คำสั่งกรมธนารักษ์ที่ ๒๕๘/๒๕๔๙ สั้ ฃ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๙ เรื่องมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัด มีอำนาจดำเนินคดีเกี่ยวกับที่ราชพัสดุ

ขั้นตอนการดำเนินคดีแพ่ง

กรณีที่ราชพัสดุตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ ๑	รวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน
ขั้นตอนที่ ๒	เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นเพื่อเห็นชอบ
ขั้นตอนที่ ๓	เสนอท่านอธิบดีเพื่อเห็นชอบในการดำเนินคดี
ขั้นตอนที่ ๔	ขอให้พนักงานอัยการว่าต่างคดี
ขั้นตอนที่ ๕	ประสานงานกับพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบคดี

กรณีพระราชพัสดุตั้งอยู่ในเขตจังหวัด

ขั้นตอนที่ ๑	รวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน
ขั้นตอนที่ ๒	เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นเพื่อเห็นชอบ
ขั้นตอนที่ ๓	เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อเห็นชอบในการดำเนินคดี
ขั้นตอนที่ ๔	ขอให้พนักงานอัยการว่าต่างคดี
ขั้นตอนที่ ๕	ประสานงานกับพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบคดี

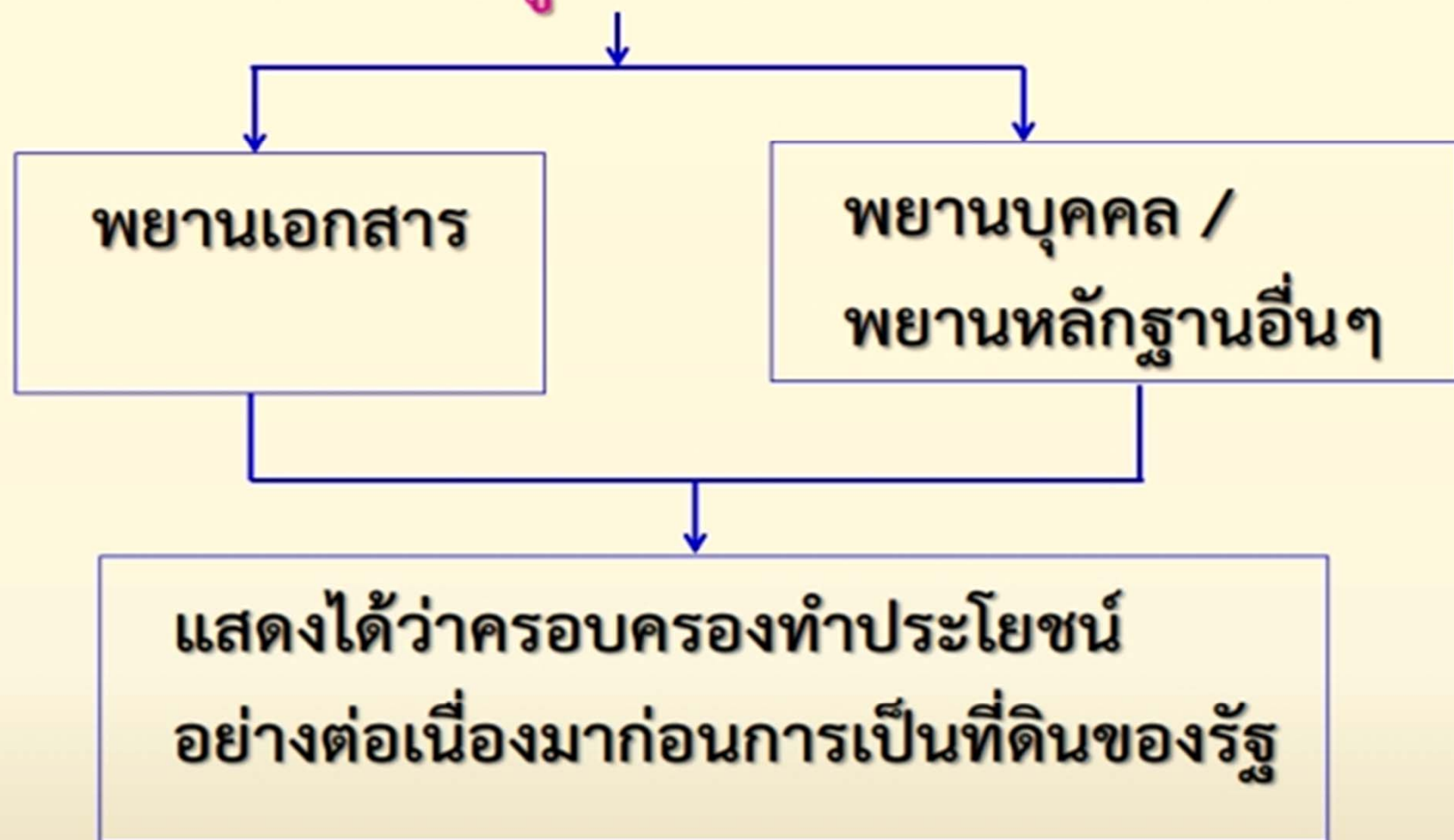

การพิสูจน์สิทธิการครอบครองในที่ดินของรัฐ

หลักเกณฑ์ในการพิสูจน์สิทธิการครอบครองในที่ดินของรัฐ

หลักเกณฑ์ในการพิสูจน์สิทธิการครอบครองในที่ดินของรัฐ (ต่อ)

กรณีพยานเอกสาร ต้องเป็น

- เอกสารที่ทางราชการทำขึ้น และพิสูจน์ได้ว่า ลงวันที่ ก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ หรือ
- เอกสารที่ทางราชการทำขึ้น และพิสูจน์ได้ว่า ลงวันที่ ภายหลังการเป็นที่ดินของรัฐ แต่ก่อนวันที่ ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ (๑ ธันวาคม ๒๔๙๗) ซึ่งมีข้อความแสดงว่า ได้ครอบครองทำประโยชน์ ในที่ดินแปลงนั้น มาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ

หลักเกณฑ์ในการพิสูจน์สิทธิการครอบครองในที่ดินของรัฐ (ต่อ)

กรณีพยานหลักฐานอื่น ส.ค. ๑ หรือ พยานบุคคล มีเงื่อนไข

๑. มีส่วนสนับสนุนคำกล่าวอ้างว่า มีการครอบครอง
ทำประโยชน์มาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ
๒. การอ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศ

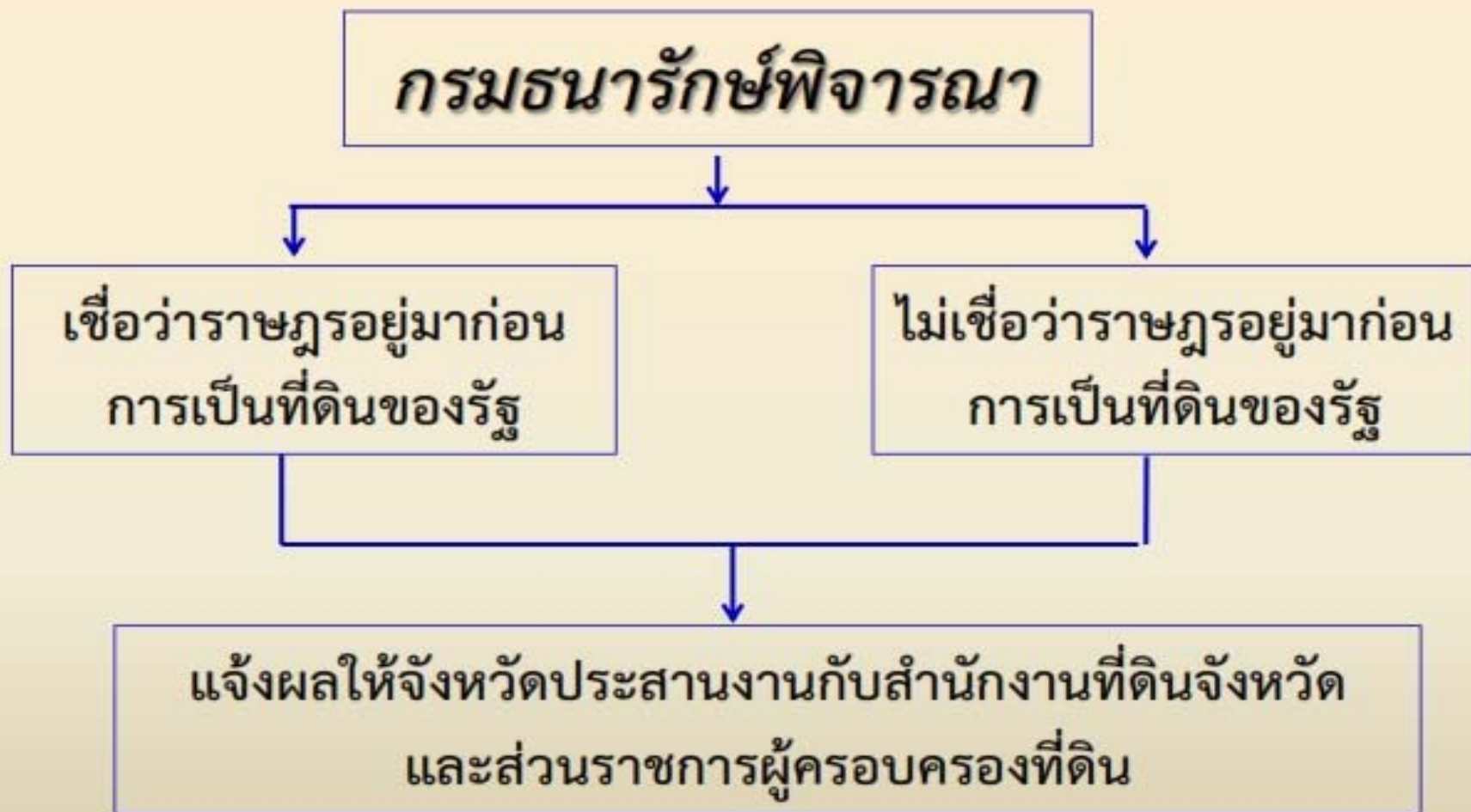

หลักเกณฑ์ในการพิสูจน์สิทธิการครอบครองในที่ดินของรัฐ (ต่อ)

หลักเกณฑ์ในการพิสูจน์สิทธิการครอบครองในที่ดินของรัฐ (ต่อ)

ขอขอบคุณครับ